

'Domaće ribe gotovo da nema u restoranima i trgovinama jer smo podlegli uvoznom lobiju'

Predsjednik Obrtničke komore Istarske županije i donedavni predsjednik Ceha ribara za B&B govori o problemima s kojima se suočavaju istarski obrtnici, upozorava na alarmantnu situaciju u ribarstvu i komentira ovu turističku sezonu

Obrtništvo u Istri je u stalnom rastu i bez obzira na nešto lošiju turističku sezonu, broj obrtnika u Istarskoj županiji nedavno je prvi put prešao brojku od 9000 registriranih obrtnika. Otkrio je to u razgovoru za Business&Banking predsjednik Obrtničke komore Istarske županije Robert Momić, koji se osvrnuo na probleme s kojima se suočavaju istarski obrtnici, ali i na rezultate aktualne turističke sezone za koju kaže da je, po svemu sudeći, realni pokazatelj hrvatskog turizma. Prije nego što je postao predsjednik Obrtničke komore Istarske županije, Momić je bio i predsjednik Ceha ribara pa je dobro upućen i u stanje u ribarstvu te tvrdi da je ono na zapadnoj obali Istre u velikim problemima, praktički, na koljenima. O problemima istarskih ribara, ali i o svim drugim problemima s kojima se suočavaju istarski obrtnici, Robert Momić govorio je u razgovoru za Business&Banking.

B&B: Kao predsjednik Obrtničke komore Istarske županije, možete li reći kakvo je stanje obrtništva u Istri?

Stanje je takvo da broj obrtnika raste iz godine u godinu te smo prešli brojku od 9000 registriranih obrta, a to znači da Istarska županija ima najveći broj obrtnika po broju stanovnika u Hrvatskoj. Naravno da su tu prisutne i fluktuacije pa je broj obrta veći ljeti nego zimi. Dio obrta se zatvara, dio se otvara, a posebno je zanimljivo da je broj obrta u građevini ili onih koji su povezani s građevinom, jednak broju obrta u ugostiteljstvu i turizmu. To nam pokazuje da je broj obrta u ugostiteljstvu u jednoj

stagnaciji, a u opadanju nam je i trgovina jer smo svjedoci najezde trgovačkih lanaca.

B&B: Bili ste šef ceha istarskih ribara i još uvijek se bavite ribarstvom, kakva je situacija u toj djelatnosti?

Nažalost, broj ribara pada iz godine u godinu pa tako Istarska županija više nema najviše ribara u Hrvatskoj, već je taj primat preuzela Zadarska županija. Nadamo se da će se taj trend zaustaviti uz suradnju i pomoć Istarske županije i države.

B&B: Koji su najveći problemi koji muče istarske obrtnike?

Ima dosta otvorenih pitanja. Prije svega ih muči nelojalna konkurencija, odnosno, oni koji obavljaju djelatnost za koju nisu registrirani. Zato smo i pokrenuli aplikaciju radnacрно.hr preko koje se anonimno mogu prijaviti oni koji nelegalno obavljaju pojedine poslove. Pokretanje te aplikacije bilo je, prije svega, želja obrtnika koji više nisu mogli trpjeti neravnopravan položaj u odnosu na one koji obavljaju istu djelatnost, ali

'Ribarstvo je na zapadnoj obali Istre na koljenima. Prije deset godina lovilo se nekoliko puta više ribe nego danas'

*Robert
Momić*
intervju

za nju nisu registrirani. Ta aplikacija radi i imamo dosta prijava, ali postoje neki problemi koji se odnose prvenstveno na nerealna očekivanja onih koji prijavljuju, jer očekuju da problem koji prijave bude riješen već sljedećeg dana, a to ovisi o brzini državnih tijela. Isto tako, neki prijavljuju i obrtnike koji imaju, primjerice, radnike koji nisu prijavljeni iako to nije primarna funkcija same aplikacije. Drugi segment koji muči obrtnike je problem radne snage, ali na to smo se već navikli pa slobodno možemo reći kako gotovo da i ne postoji djelatnost u kojoj ne radi uvozna radna snaga. Pitanje je i kvalitete te radne snage, jer vi ne možete težiti nekom vrhunskom turizmu i podizanju cijena bez vrhunske radne snage.

B&B: Jesu li među problemima i izmjene Zakona o trgovini i zabrana rada nedjeljom i koliko su te izmjene pogodile male trgovce u Istri?

Sigurno je da jesu, ni obrtnicima ni malim trgovcima apsolutno ne odgovara ta zabrana. To su suvenirnice, mali obrti i male trgovine koje ne mogu raditi nedjeljom i praznikom, a to znači da automatski gube određeni profit. Mi se zalažemo da mali obrtnici i mali obrti u kojima rade prije svega članovi obitelji, mogu raditi kada god to oni žele. Taj zakon je pun paradoksa pa tako imate situaciju da pojedine trgovine ili, primjerice, ribarnice unutar kampova mogu raditi nedjeljom, ali u gradu ne smiju. To je na neki način pogodovanje velikim turističkim tvrtkama i to nije dobro, zato se i zalažemo da se omogući da barem nositelji obrta mogu raditi nedjeljom i praznicima.

B&B: Osim u ovom slučaju, kako ste zadovoljni suradnjom s državom, ali i sa županijom?

Smatram da Hrvatska, barem kada je obrtništvo u pitanju, nikada nije imala bolji ugled u europskim krugovima. Rezultat tog ugleda svakako je i rad Vlade i Županije i mjera koje su one poduzimale i još uvijek poduzimaju. Znamo da je iza nas covid, tu su još uvijek i problemi s energentima zbog rata u Ukrajini i vlada subvencijom cijene električne energije i plina sigurno pomaže. Tako da ne mogu reći da nismo zadovoljni. Ono gdje bi se moglo više napraviti jesu situacije kada već imate neku podlogu, odnosno, neke znanstvene parametre da je nešto u poljoprivredi ili ribarstvu u opadanju, onda bi se malo odlučnije

FOTO: DUSKO MARUSIC/PIXSELL

trebale donositi neke odluke i uvoditi promjene. Ako imamo od znanstvene zajednice podatke da domaće ribe gotovo uopće nema u ponudi bilo restorana bilo trgovina, onda je jasno da smo podlegli uvoznom lobiju i lobiju velikih trgovačkih lanaca. Mi imamo podatke koji govore da se prije deset godina lovilo nekoliko puta više ribe nego danas i onda imamo pravo očekivati čvrstu ruku države da se donesu odluke bez obzira na reakcije javnosti i posljedice koje bi takve odluke imale.

B&B: Koliko je na takvu situaciju u ribarstvu utjecalo članstvo u Europskoj uniji, odnosno, direktive koje nisu baš najbolje prihvaćene među domaćim ribarima?

Definitivno je utjecalo. Te direktive nama nisu baš najprihvatljivije jer je hrvatski teritorij Jadranskog mora ipak jedan malo veći zaljev, a ako iz tog zaljeva izdvojite područje od Pule do Savudrije ili Kopra, onda govorimo o jednom izrazito malom području. Tome treba

'Obrtnike muči nelojalna konkurencija - to jest, rad na crno - kao i problem radne snage i njene kvalitete'

'Ne bojim za budućnost obrtništva' jer su obrtnici kao kameleoni, spremni su prevladati sve probleme i prilagoditi svoju djelatnost tržištu'

dodati i klimatske promjene i cvjetanje mora, koje se, primjerice, ne događa u Dalmaciji. Po svemu tome, a pogotovo po maloj dubini mora, zapadna obala Istre je specifična i zato takve direktive o zabrani lova nisu najbolje prihvaćene jer nisu u obzir uzimale specifičnosti pojedinih lokacija. Nažalost, bez ikakvog ustručavanja mogu reći da je ribarstvo na zapadnoj obali Istre na koljenima. I to u svim segmentima, od malih ribara, preko kočarica do plivarica. Znamo da je trenutno cijela flota usredotočena na srdele, ali i to je ove godine u puno manjem obujmu zbog cvjetanja mora pa je "kraljicu mora" jako teško naći u ribarnicama. Naravno, postoje pojedine mjere i programi koji su doprinijeli očuvanju ribarstva, ali treba se pripaziti da te mjere od ribara ne stvore invalide, odnosno, da ne ovisе isključivo o tim mjerama što je do sada u velikoj mjeri slučaj. Problem je i što gotovo sve mjere uključuju i tu toliko puta ponavljano riječ - diversifikaciju. Ona nije ništa drugo nego prisiljavanje ribara da se bave nečim drugim. Da se ne bave ribarstvom nego da svojim brodovima prevoze turiste, da se bave ribolovnim turizmom ili nešto slično. Bio bih malo oprezan s time jer ne smijemo zaboraviti da je ribarstvo uz poljoprivredu izgradilo cijelo hrvatsko primorje i trebalo bi pokušati napraviti maksimum da se ribarstvo očuva, a ne da postane dio interpretacijskih centara ili muzeja.

B&B: Što vam kažu članovi vaše komore u Istri, kakva je turistička

sezona? Je li doista tako loša kao što se prikazuje?

To je više stvar percepcije svakog od njih. Meni se čini da se mi svi skupa bespotrebno zamaramo brojkama, noćenjima, usporedbama s prošlom godinom ili godinom prije. Činjenica je da je u prvim post-covid sezonama došlo do određenog rasta jer su se svi zaželjeli putovanja, a Istra je tu bila u prednosti zbog svog geografskog položaja. Nakon toga dogodio nam se ulazak u eurozonu i drastičan rast cijena u svim segmentima i više nismo zemlja koja je financijski prihvatljiva svim turistima. To se najbolje vidi i iz poslovanja velikih trgovačkih lanaca koji su ovih dana dupkom puni, dok neki ugostitelji bilježe popriličan pad, neki i do 30 posto. No mislim da kada se podvuče crta, treba priznati da se turistička slika mijenja i da mladim generacijama više nije problem sjesti u avion i otići na neku dalju destinaciju poput Grčke ili Turske. Moramo priznati i da naša ponuda kada su u pitanju događanja u gradovima i općinama još uvijek nije dovoljno atraktivna i na tome bi trebalo raditi. Mislim da bismo svi skupa trebali početi strateški razmišljati o turizmu ako želimo zadržati poziciju koju imamo. Najbolji primjer je stalni rast smještajnih kapaciteta u privatnom smještaju pa je i logično da svi ti kapaciteti ne mogu biti popunjeni. Puno je toga što bi se moglo napraviti, a možda je i ova godina zapravo realna slika našeg turizma iako mi mnogi kažu da će tek iduća biti ta koja će pokazati realno stanje. Uz sve to što sam naveo, mi ipak ne smijemo zaboraviti da su napravljeni veliki koraci prema naprijed. Tu pogotovo mislim na Istarsku županiju, koja je vjerojatno prva u Hrvatskoj uspjela proširiti turističku ponudu i uspješno razviti vinski turizam te se turizam promovirao kroz tartufe, med, pršut i mnoge druge autohtone proizvode. To se ne smije zaboraviti i to bi trebao biti neki smjer u kojem se turizam mora i dalje razvijati. I to je razlog što su turističke brojke posljednjih godina u stalnom rastu.

B&B: Fali li ipak u cijeloj toj priči ipak malo više sinergije i promocije domaćih proizvoda, pa čak i ribarstva, jer ste i sami rekli da domaća riba sve manje završava u ponudi restorana?

Mislim da bismo mi od cijele naše obale trebali razvijati jedan brend. Odnosno, trebali bismo promovirati

FOTO: DUSKO MARUSIC/PIXSELL

'Ne smijemo zaboraviti' da je ribarstvo, uz poljoprivredu, izgradilo cijelo hrvatsko primorje i trebalo bi napraviti maksimum da se ribarstvo očuva'

ponudu na tome kako se nekada na Mediteranu živjelo. Naravno, ta suradnja ne može postojati bez lokalne zajednice. Primjerice, ne vidim zašto u restoranima svi moraju jesti jastoge, brancine ili škampe, a u ponudi gotovo uopće nema srdele. Trebalo bi u sinergiji s lokalnom samoupravom stvarati taj neki mediteranski brend putem kojeg bi se promovirali domaći proizvodi, od

'Prešli smo brojku od 9000 registriranih obrta' što znači da Istarska županija ima najviše obrtnika po broju stanovnika u Hrvatskoj'

'Broj obrta u građevini ili onih koji su povezani s građevinom, jednak je broju obrta u turizmu i ugostiteljstvu'

pršuta pa do srdele. Par takvih mjesta postoji, ali nažalost ih je premalo. Sada smo u situaciji da je svega previše i da cijena ne drži kvalitetu.

B&B: S druge strane, možete li reći kako vidite budućnost obrtništva u Istri u narednih nekoliko godina?

Prvo bih želio napomenuti kako je u javnosti možda prisutna kriva percepcija obrtništva jer se za smatra da su oni uglavnom mali obrtnici iako postoji velik broj obrtnika s proračunom i prihodom većim od velikog broja poduzetnika. U takvoj situaciji očekujem da će i dalje rasti broj obrtnika, ali to je jedan prirodni put i nitko si za to povećanje ne može uzeti zasluge. Ali s druge strane, vidim i dosta problema te smatram da će u budućnosti opstati uglavnom obiteljski obrti što i jest neka ideja obrta. Naravno da će se nastaviti i problem s radnom snagom te ćemo se morati sve više oslanjati na stranu radnu snagu i to je nešto s čime se moramo naučiti živjeti. Tu bih pohvalio reakciju gradova i općina koji su putem svojih učilišta pokrenuli tečajeve hrvatskog za strane radnike, čime su znatno olakšali njihovu prilagodbu i to je smjer u kojem bismo trebali ići. Zaključio bih da se u konačnici ne bojim za budućnost obrtništva jer su obrtnici kao kameleoni, spremni su se prilagoditi svim problemima i prilagoditi svoju djelatnost onome što se na tržištu traži. To znači i da su na kraju ključ uspjeha ljudi, bez njih i bez obitelji i kvalitetne radne snage uspjeha nema i neće se moći postići nešto više.